



ՄՇԱԿ

Հարկերն զինք 10 րուբլի, կէս տարւան 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրուած են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакция «Мшакъ».

կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւն բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տոհմ օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունուած է ամեն լիզուով.

Յայտարարութիւնները համար վճարուած են

խրաքանչիւր թաւին 2 կոպէկ.

Տէլէֆոն № 253.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐՈՐԴ ԱՐԽԻՎ

Սոցիալական խնդիրները և իրենց արդիւնները
Սոցիալական խնդիրները և իրենց արդիւնները
Սոցիալական խնդիրները և իրենց արդիւնները

ԱՅՐԻՆԵՆԻՆԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԳԵՐՈՐԴ

Մեր խմբագրութիւնը և իրենց արդիւնները
Մեր խմբագրութիւնը և իրենց արդիւնները
Մեր խմբագրութիւնը և իրենց արդիւնները

Մեր խմբագրութիւնը և իրենց արդիւնները
Մեր խմբագրութիւնը և իրենց արդիւնները
Մեր խմբագրութիւնը և իրենց արդիւնները

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Տղամանկները յաղթանակեցին իրենց
Տղամանկները յաղթանակեցին իրենց
Տղամանկները յաղթանակեցին իրենց

ՏՊԵՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԹԱՎԱՆԱԿ

Հոկտեմբերի 14-ին Բագրատ անդի ու
Հոկտեմբերի 14-ին Բագրատ անդի ու
Հոկտեմբերի 14-ին Բագրատ անդի ու

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂԶԻԿԸ

Գաղանդներ որոտու համար այնքան ոյժ չեն
Գաղանդներ որոտու համար այնքան ոյժ չեն
Գաղանդներ որոտու համար այնքան ոյժ չեն

Մուրադ-աղայի գործակառարը այնպիսի ճար
Մուրադ-աղայի գործակառարը այնպիսի ճար
Մուրադ-աղայի գործակառարը այնպիսի ճար

տալաններով, որ հայկական շարժումը վտանգ
տալաններով, որ հայկական շարժումը վտանգ
տալաններով, որ հայկական շարժումը վտանգ

Թուրքացի. ձեռքը խից իր կրծքին և զարմա
Թուրքացի. ձեռքը խից իր կրծքին և զարմա
Թուրքացի. ձեռքը խից իր կրծքին և զարմա

րի՝ ձեռքում, որոնք նրանց հետ վարվում
րի՝ ձեռքում, որոնք նրանց հետ վարվում
րի՝ ձեռքում, որոնք նրանց հետ վարվում

ՄԻ ՔԱՆԻ ՆԱԽՏՊԱՐԻՆԵՐ

«ԿԱՅԱՅ» լրագրի խմբագրութիւնը, ինչպէս
«ԿԱՅԱՅ» լրագրի խմբագրութիւնը, ինչպէս
«ԿԱՅԱՅ» լրագրի խմբագրութիւնը, ինչպէս

Հայոց, իսկ «ԿԱՅԱՅ» մեղադրում է
Հայոց, իսկ «ԿԱՅԱՅ» մեղադրում է
Հայոց, իսկ «ԿԱՅԱՅ» մեղադրում է

Մուրադ-աղայի գործակառարը այնպիսի ճար
Մուրադ-աղայի գործակառարը այնպիսի ճար
Մուրադ-աղայի գործակառարը այնպիսի ճար

մի քիչ սիրտ առաւ: «Պատերազմի տարին երբ ցորենի գինը բարձրացել էր մինչև 200 ռուբլի, այնքան դժուար էր լինում խմոր պատրաստել, որքան այժմ, որովհետև այն ժամանակ փողը շատ էր խիստ այժմ փող չէր կայ» —ասում է ամեն մէկը: Եւ ճշմարիտ: Պատերազմի ժամանակ մեր երկիրը մեծ փող մտաւ, նայն իսկ արհեստագործ գործ ունէր հարկուր բարձրանող ինքնադրամի հետ, իսկ այժմ դրամը պակասութիւնը շատ դժուար է, և այդ է պատճառը, որ արհեստագործ գործը դժուարացած է օրական մէկ լիար հացին 30 կոպէկ վճարել: Յորենի թանկանալը և ապա էփանա-նալը բացատրւում է այս կերպ: Այս տարի մեր չրջաններում հացի բերքը դանդաղան արդիւնները ստեղծ, օրինակ, դաշտային տեղերում հունձը մի-ջակից էլ վատ եղաւ, անասունի ձմրան ցրտերը փասեցին աշնանացանքի, իսկ սարահարթերում հունձը լաւ էր: Եւ մինչև որ սարահարթերում հունձը կը սկսվէր, կը կաշվէր և ցորենը ի վաճառ-կը հանվէր, ցորենը թանկացաւ, բայց ճէյց որ տարրի ցորենը գուրս եկաւ, իսկոյն դիրք սկսեց իջնել: Այժմ ցորենի շուկան բաւական ցորեն է դաշտի և խաղաղը վաճառւում է մինչև 30—31 ռուբլի և յոյս կայ որ աւելի էլ էփանանայ:

Խաղաղի բերքը թէ աստա է և թէ յատկու-թեամբ լաւ: Ինչպէս երևում է ծծմբի արևմտին էլ ունեցաւ իր մեծ օգուտը, և այդ փաստը կաղ-դի մեր ժողովրդի վրա, քանի որ նա չէր ու-գում նշանակութիւն տալ ծծմբի արևմտին: Այս տարի խաղաղի գինը անցեալ տարեկանից բաւա-կան էփան է: Անցեալ տարի ցորենի խաղաղը վաճառւում էր խաղաղը 30—32 ռուբլի, իսկ այս տարի 20—22 ռուբլի: Գին ըմբելը մասամբ բացատրւում է անցեալ տարեկան գինեգործու-թեամբ պարագործների մեծ մեծ վաճառի կրե-ւորը: Բամբակի բերքը նոյնպէս լաւ է, չուր, սովորական դարձած այդ հիւսնագործի, այս անգամ քիչ է նվազում: Մինչև այժմ բամբակը դեռ գուրս չէ եկել, և գինն էլ անցայտ է:

Յ. Տ. Մ.

ՆԱՍՏԱԿ ԽՐԱՄԱԳՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, հոկտեմբերի 15-ին
«Մուրճ» ամսագրի 7—8 և 9 համարներում այդ ամսագրի խմբագրութիւնը երկու մասնա-խօսական (sic) յօդուածներ է նուիրել Հրատա-րակական ընկերութեան հրատարակութեամբ լուս-տեսած իմ երկու թարգմանութիւններին, որոնցից առաջինը «Գաղտնիքներ» է, իսկ երկու-նը «Երկու մասին» սեպտեմբերի վերջին: Սակե-րաբար ընդունված չէ մասնախօսութեան պա-տաւաններ, բայց որովհետև շատերը լուս-թիւնը համաձայնութեան նշան են համարում և մասնա-ւանդ պ. Արամիանեան շատ ի չարն է գործ դնում այդ լուս-թիւնը, թող մեր կողմից անհա-մաւորութիւն չը համարվի մի քանի խօսքով ցոյց տալ թէ որքան անբարեխիղճ ու անհամ են այդ ամսագրի մասնախօսութիւնները:

Չարմանալի բան է ճշմարիտ. «Մուրճ» իր Գաղտնիք գրութեան ընթացքում ոչ միայն մի լուրջ մասնախօս չունեցաւ, այլ և առաջ բե-րեց մի խոսք «Երկու մաս» թերթիներ, որոնք ամենայանուրեւ անբարեխիղճութեամբ ընկերութեան են թիւում այդ ամսագրի էջերում: ամեն մի աշակերտ, աշակերտական սեղանից նոր մի կայած ամեն մի սղեւտ այդ ամսա-գրում «Երկու մաս» ընթացքութիւններ է գրել ու չարտապաւում է գրել: Եւ ինչ, ընթեր-ցող գուցէ կարծում էր թէ այդ ընթացքները որ և է համապատասխան ամօթ ունեն. քան լիցի: «Մուրճ» մասնախօսութեան միջոց մի-մի պատ-գաւանութեան են կարծել իրանց, և ընթերցողը բոլորովին կը համոզվի մեր ասածների ճշմար-տութեան մէջ, եթէ ներգրութիւն կը աչքի անց-նել վերջին տարիներ «Մուրճ» մասնախօս-ական բաժնի, որտեղ պ. Արամիանեան ա-մեն տեսակ անբարեխիղճութիւն համեցէր է ա-նում իր համբերատար ընթերցողներին, իբրեւ ընթացքութիւն:

Այդ երկխոսութիւն ընթացքներից մէկը ահա, խօսելով «Գաղտնիքներ» գրքի թարգմանու-թեան լեզուի մասին, բացարձակ յայտարարում է, որ գրքի լեզուն վատ է: Եւ ինչ էք կարծում, գրքից մի քանի անաչափ օրինակներ բերելուց յետոյ ընթացքում օրինակական բարձրութիւնից բացառւում է. «Չը բացմանցիւմ օրինակների թիւը մենք կարծում ենք (միթէ), որ ընթերցողը մեղ կը հաւատաւ, եթէ ասեմք, որ նրանք շատ են («Մուրճ» երես, 1084): Այս պ. ընթացքում, հարկէն է «Կուշ էին եկել իրանց մայրերի փե-չեւում», հարկէն է «մենք միմեանց ծանօթ ենք» (և ոչ միմեանց հետ, ինչպէս գուցէ էր ուղում): Երբ ասում են «սոսնաւաւոր վառիկ», սոսնաւա-ռի չուրջը խաղաղող երկիւղներն անգամ հաւ-կանում են, որ վառիկը մոմերն է վերաբե-րում և ոչ ծառին, ինչպէս գուցէ էր ուղում բա-ցատար: Միւս օրինակները նոյնպէս ոչինչ չեն ա-սում յօդուած ընթացքների և մի քան են ցոյց տա-լիս միայն—ընթացքների տղիւթութիւնը և անբա-րեխիղճութիւնը:

Անցնում է մի երկու շաբաթ, գուրս է դալիս «Մուրճ» № 9-ը և ու՛ր գարմանք, պ. Արամիա-

նեան նորից դադարում է ինձանով թէ և այս անգամ բոլորովին ուրիշ մասնա-խօս: Զար-մանալի բան, Հրատարակական ընկերութիւնը մի չարք յայտնի գրաւածների թարգմանութիւն-ներ տուեց վերջին 3—4 ամսայ ընթացքում, ընթացից ոչ մէկը չէ արժանացել ամսագրի ըն-նադատների ուշադրութեան, իսկ իմ թարգմա-նած մի փոքրիկ բրօշուրի ստեղծու-թ. Արամի-անեան օգտակար է համարել միտել ինքն «Մուրճ» ամսագրի 11 սիւնակները: Այդ գրքից-կը, որի վերնագիրն է «Երկու և երկու մասին», պատկանում է չորսամիս անցուկաբարտոր բնա-գէտ Լուսնիկի գրքին և ընդամենը 74 երես է, փոքր գրքով: Իսկ «Մուրճ» ընթացքութիւնը, տպւած մանր տառերով, բնում է 11 սիւնակ կամ 6 երես, մինչդեռ նայն համարի առաջնորդը հալի 4 երես է, քաղաքագրի ընթացքի մասին գրա-ծը հալի 11/2 երես: Մտաւալով որ ինչպէս գրք-ըցիկը մի հանրամատչելի փոքրիկ հրատարակու-թիւն է, ընթացքում խմբագիրը մի քանի պա-հանքներ է դնում ներկայիս առաջ և այն էլ այնպիսի պահանջներ, որոնց բաւականութիւն կարող էր տալ մի ընդարձակ տեղեկագրական աշխատութիւն: Այդ ընթացքութիւնը լի է ա-զատութեան, և գրքին է այնպիսի ունեւոր, որ կարծես դուրս ոչ թէ պ. Արամիանեան է, այլ Հուսիկը կամ Ֆլամարին: Պ. Արամիանեան յիշեցնում է նոյնպէս, որ «տարիներ առաջ Լուս-նիկի ընթացքութիւնը» ընթացքութեան է աւանդել «Մուրճ» մէջ և որ գրաւորը ցոյց է տուել շատ սխալներ...» Բայց ինչպէս այդ գրքի թարգմանող չէր կարող չը նկատել, որ այդ ընթա-գաւորութիւնը, իբրեւ արդիւնք մի անուշ հապտա-րէի, ոչինչ արժէք չունէր և ընթացքների համար մի terra incognita էր ընթացքութիւնը: Հէյց այդ էր պատճառը, որ ճիշդանալը, ընդհանրացէս լուրջ վե-րաբերումը ունենալով դէպի ընթացքութիւնը, բոլորովին անտես արտա այդ յօդուածը, նայն այդ պատճառով անտես պէտք է անել և այս ընթա-գաւորութիւնը:

Վերջացնելով մեր խօսքը՝ առաջ բերեմք այն մարդերի, որոնցով պ. Արամիանեան հա-մանում է իր ընթացքութիւնը: «Իսկ գրաւորը», «ժողովրդի անշուքութիւն», «Կոն փրփրանալ» և «Կոն-Պանդայան» ծանօթութիւն» (որքան ստույգ են այդ խօսքերը իրան պ. Արամիանեա-նին), «Երկու մաս» ու, երկուսնաւորութիւն» «Երկու մաս» հայ գրականութեան» և այլն և այլն: Թէ ինչ կայ ունեն այդ տեսակ հայտնաբեր-մի ընթացքութեան հետ, դուրս գալովից պէտք է փնտել ան ձն աղ կա յարաբերութեան մէջ, (պարտի միակ մասնաւոր) որով և չարում է պ. Արամիանեան այս կամ այն գրքի կամ թարգմանութեան արժէքը: Այս պ. Արամիա-նեան խօսում է ընդու մասին համարում էր, ընթերցող, ընդու մասին: «Մուրճ»... հայց ընդու մասին, «Մուրճ»... լեզու... գուցէ այդ արդէն մի կատակ է, որին երբեք լուրջ պատասխան չէ կարող տրվել...

Գ. Գրեմարեան

ՆԱՍՏԱԿ ԽՐԱՄԱԳՈՒԹԵԱՆ

Թաւրիզ, հոկտեմբերի 1-ին
Խնդրում ենք տեղ չնորսել այս երկրորդ «Մշակ» մէջ: Պարզ ենք համարում հրատա-րակով յայտնել մեր չորսամիսային ձեռնաւոր ներդրումներին, որոնք նպատակն ունի զիջել ուսումնարանի պահպանութեան, որը ամ-բողջ Վարդապետ միակ կրթական հաստատու-թիւնն է: Եւ չորսամիսային են թաւրիզի «Կա-նանց քաղաքական ընկերութիւն» 200 դան, Աւարել Աֆրիկեան 140 դան, Եղաբեք Թու-մանեան «Աւարական տուն թաւրիզի» 50 դե-սան, «Կան ընկերութիւն» 20 դան, 2: Ա-ռաքելեան Աղադանցի 3 դանեղան, Տիգրան Մարտիրոսեան 50 կտոր գիրք՝ նորակալմ ման-կական գրադարան ընթերցարանի համար: Եւ ի-րաւորութեանց, «Կանանց քաղաքական ընկե-րութիւն», չորսին իր անդամների տիկին Ար-բուշ Ամատունու, և Ա. Աֆրիկեան խառնակ են իւրաքանչիւր տարի օգնել ուսումնարանին, որչափ կը ներեն իրանց միջոցները:

Աւարելի Բ. Գալաֆեան

ՆԵՐՍԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակ» այս համարը թողկացած է 6 երեսից:

«Բազմալեզ» ամսագրի հոկտեմբերի համա-րում գետնոված է Չէլիուրի ժողովրդի մէջ պատու աւանդական մի պատմութիւն, և նրան բոլորովին նման մի ուրիշ պատմութիւն, որ ա-ւանդել է Հերոդոտոս Եգիպտոսի Հասպոսիտոս թագաւորի մասին: Ամսագրի ասելով, նայն պատ-մութիւնը կայ նաեւ Եւրոպական ուրիշ աղբերի մէջ աւանդաբար պահպանված:

Մեզ հաղորդում են Բազմալեզ, որ հոկտեմբերի 15-ին սկսվեցին հայոց ներկայացուցիչները Պորե-խինի «Հազով աղբարները» պիէտով: Երկրորդ ներկայացումը, ինչպէս գրում են մեզ, լինելու է կրկնակ, հոկտեմբերի 19-ին, և պէտք է խաղան Կ. Պորեխի կամ Կոմիլ Թուրքանի դերերով հա-մար: «Կոն-Պանդայան» թղթակցը գաղափարում է, որ չը նայած թարգմանի կորիւրում կանած յայտարարութեան, որով խնդրում էին երկրորդ

դանդից յետոյ տեղերը բռնել, հասարակութիւնը իրան այնպէս էր պահում, որ դանդիւն անպա-կաս էր արժուիր և անտեղի իրարանցումը:

Մեր պարզ ենք համարում չնչոյ խմբանի մեր թղթակցի հաղորդած փաստի վրա, որ ար-պագրից «Մշակ» անցեալ համարում Կուրս է դալիս, որ Լյովիանի ձեռնարանից 1896/97 թւին արձակված աշակերտները (գիտնք թէ ինչ կը նշանակի «բաւ ինդրանաց») աւելի շատ են եղել քան աւարտանքներ: Որքան մեղ յայտնի է, նայն երեսից կրկնվել է և վերջին մի քանի տարիները: Միթէ, Լյովիանի ուշադրութիւն չը պիտի դարձնի այդ անհաւանալի երեւոյթի վրա:

Մեր երիտասարդ երգիչ Արշակ Կոստանեանի մասին «ХАРЬКОВСКИЯ ВѢДОМОСТИ» լրագիրը հե-տեալ գովասանական կարծիքն է յայտնում: «Երկու օրի փոքրիկ, բայց գեղեցիկ մշակված ձայն: Կրթաշատական կողմից Կոստանեանի երգե-լի կերպով տարա իր դերը «Յաւառ» օպե-րայում, իսկ 3 գործողութեան մէջ երգիչը չը-ռայեց երեւոյթի այնպիսի նրբութիւն, որը շատ քիչ է պատահում լսել ուս երգիչներից: Բնաւ-կան կողմից պ. Կոստանեան ցոյց տուեց, որ փորձված արտիստ է»:

Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի քաղաքային տպագրատի անդամները, ձայնագրերից մի քա-նիսի հետ խորհրդակցելով, որոշեցին առաջարկել զուգային, որ մի աստիճան տեսակ ծախի 8 կոպէկով, երկրորդ տեսակը 6 կոպէկով և երրորդ տեսակը 4 կոպէկով: Այդ բաժանմունքից դուրս է դաւում «սուկի» կոպէկ մասը, որ կունենայ իր առանձին բարձր գինը: Մի քանակ լի և տեսակների առանձին գնահատել սկզբում պէտք է մայնով իբրեւ փորձ, մի քանի խառնութիւններում:

Ինչպէս յայտնի է, ապօրինի ծնված դուստնու-րը կարող են, նոր օրէնքով, օրինաւոր հաւա-րել: Եթէ նրանց ծնողները պատկերին: Կանոնի մէջ սակայն չառ գեղեցիկ են տեղի ունենում, երբ ապօրինի դուստնուրը գրկում են այդ իրա-ւունքներից: Երբեք գործերի միմիտորը, այդ պատճառով գինը է կառավարել սխալով: Խնդրելով որ նա ընդի և որոշումներ կայացնի 67 հարցերի վերաբերմամբ, որ ինքը առաջար-կում է սխալով:

Մեզ հաղորդում են հետեւեալը. «Վաճառական հողերի միջոցով, որոնք նուրի մասին հաղորդված էր անցեալ ամսում, պատուրեցին 200 դաղթականների համար՝ ուսումնական և գուղական, որ այս օրերս պէտք է բա-ժանվի այդ խնդրերին»:

Ինչպէս հաղորդում է «Բազմալեզ» ամա-գիրը, Կ. Պորեխի թղթակցից Մոսկուեան միաբա-նութեան մէջ գտնված է մի մարդկային ա-ւանդական, որ ունի երկու դարի սկզբի գործ է և 172 տարով աւելի ինչ է, քան մինչև այժմ ա-մենահին համարվող ձեռագիրը, այն է Մոսկովայի Լազարեան ձեռնարանի մարդկային աւանդական:

Կանանց բժշկական կուրսերում ընդունու-թիւնը աւարտված է, ասում է «Русск. ВѢДО-МОСТИ» լրագիրը: 500 խնդրատուներից ընդուն-ված են միայն 190 հոգի: Եթէ ուշադրութեան առնել այն հանգամանքը, որ առաջին կուրսը ընդամենը 100 հոգու համար էր յարմարեցված, կարելի է երևակայել թէ ինչ նեղուածք և չոր է տիրում լաւաններում: Դատելով կատարելապէս տեղ չունեն նստելու, իսկ աւելորդ է ասել, թէ որքան դժուարութիւններ կը լինեն գործնական պարագայների ժամանակ: Այն ինչ շատերին անհնար էր չնդունել, որովհետև եկած էին հե-ռու տեղերից և արտասովոր աչքերով աղբարում էին չը մերժել իրանց:

Երկրագործութեան և պետական կառուածների միմիտորութիւնը, կամեալով աւելի ընդարձա-կօրէն զարգացնել թէլի պրոդուկտները Կով-կասում, մայրաքաղաքի լրագիրների խօսքով մտադրութիւն ունի՝ 1) այս տարի մի քանի աղ-րծողներ ուղարկել Չինաստան և Յէյլու կղզի թէլի գործը ուսումնարաններում համար, 2) հիմնել Կովկասում մի գիւղատնտեսական դպրոց, որը գլխաւորապէս նուիրված պէտք է լինի թէլի գործի զարգացման շահերին Ռուսաստանում և 3) միմիտորութեան միջոցներով շինել թէլի մի քանի օրինակելի պրոդուկտներ:

ԳՆՆԱԿԱՅԻՑ մեղ գրում են. «Մեր քաղաքի ա-

Յովհաննէս աւագ եկեղեցու երեցիտի Պետրոս Նախատանցի պաշտօնավարութեան երեք տա-րին լրացած լինելով, երէկ, նոյեմբերի 12-ին, նայն եկեղեցու ծխականները երրորդ անգամ ժողով կազմելով (առաջին անգամ ընտրութիւնը չը կայացաւ, որովհետև ծխականների սահման-ված թիւը ներկայ չէր, իսկ երկրորդ անգամ ընտրված Գրիգոր Խաճակեանը հրաժարվեց) միա-ձայն երեցիտի ընտրեցին Յովսէփ Լիւկինային, ընտրութիւնը շատ աշուղ է, յոյս ունենք որ պա-րունը կարարացնի ժողովրդի իր վրա ունեցած է, նայն երեսից կրկնվել է և վերջին մի քանի տարիները: Միթէ, Լյովիանի ուշադրութիւն չը պիտի դարձնի այդ անհաւանալի երեւոյթի վրա:

ՆԵՐՍԻՆ ԼՈՒՐԵՐ մեղ գրում են. «Անցեալ կիրակի Աշտարակի մօտ՝ Մուրի վանքում, Երեսու Ե-պիսկոպոսը ձեռնադրեց 17 տիրացուներ, եթէ չը հաշուէր երկուսին, որպէս շատ ու քիչ կըրթ-ված մարդկանց, մնացեալ 15-ը, բոլոր բուն նշա-նակութեամբ, աղետներ էին: Այդ բաւական չէ, շատով էլ լինելու է մի մեծ խումբ աղետների ձեռնադրութիւն: Երեսու Եպիսկոպոսին այժ և կարողութիւն ենք ցանկանում՝ աղետներից քա-հանայական բանական կազմելու»:

ՆԵՐՍԻՆ ԼՈՒՐԵՐ մեղ գրում են. «Մեզ տեմ-բերին այստեղից հասնալով գեցիցիք դէպի Ե-րեան հաշտարար դատաւոր Ալաւար-բէկ Վա-րդի-բէկովին, որ նայն պաշտօնով տեղափոխվեց Երեան: Երա գնալուց երկու օր առաջ՝ պաշտո-նատար անձինքների և ժողովրդի կողմից ճաշ տրվեց ի պատիւ պարտի, որը իր խեղացի դա-տաւարութեամբ՝ տարիներ ընթացքում մեծ հա-մակրութիւն էր վայելում տեղական հասարակու-թեան մէջ: Պ. Վարդի-բէկով այն դատաւորնե-րից չէր, որոնք շատ դէպքերում հասարակական չափերը դնում են անհամարանի, և նայում էր բոլորին առանց կրօնի և աղբիւրեան խորու-թեան: Երա հետամտել պատճառը իր անհա-կան տարաւորութեան էր, այստեղի ցարս կլիմա-յին չէր դիմանում: Այժմ արդէն նրա տեղը բռնել է նոր հաշտարար դատաւոր պ. Վերմին, ցանկալի է, որ երիտասարդ պարսը իր գոր-ծունեութեան մէջ հետեւի իր նախորդի օրի-նակին»:

ՇՈՒՇՈՒՅ մեղ գրում են. «Հոկտեմբերի 12-ին մեր քաղաքը կաւ իրականաւ ուսումնարանական չրջանի հողաբարձու: Եւնիօթիկ ուղեկցութեամբ տեսուչ Չափաբեկ: Եւնիօթիկու այցելութեան գնաց քաղաքագլուխը և ստացաւ փութայեղու-թիւն»:

ԶԱՔԱԿԱՅԻՑ չրջանի Բելոկան գիւղում ապրող Հալի Խալալի ահա մի քանի տարի է, որ կա-տարակաւորութիւնների է անում այցելործու-թեան և մրցաբաժնութեան ասպարեղում: Երա-կայուն նա թիֆլիս է բերել իր մրդերի մի մեծ ժողովածու և նրանց նմանները ներկայացրել է կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան, որի բիւրօյում նրանք հանդէս են գրված: Այդ մրդերի մէջ մանաւանդ աչքի են ընկնում խո-չոր տեսակի տանձը և խնձորը:

ԳՆՆԱԿԱՅԻՑ մեղ գրում են. «Լյովիանից նոր եկած գաղթականները երէկ Գանձակի վրայով գնացին իրան համար նշանակված Խրդի-գորդ հայաբաժնի գաւառ: Թէ ինչ խոճակը դրութեան մէջ էին այդ ողորմիկները, դիւին անգոր է նը-կարագրելու: Տղայաց զարոյց շինութեան մէջ դեռ ևս կան մի քանի գաղթական հիւանդ ըն-տանիքներ:

ՆԵՐՍԻՆ ԼՈՒՐԵՐ մեղ գրում են հոկտեմբերի 5-ից. «Այսօր, քաղաքային կուրսի դանդիւն հրաւիր-ված էր Բարեգործական ընկերութեան ընդհա-նուր ժողով: Սակայն ժողովը չը կայացաւ, որով-հետև ոչ միայն անդամներ քիչ էին, այլ նայն իսկ ընդհանուր ժողովի նախագահը, վարչութեան նախագահը և մի քանի անդամներ բացակայ էին»...

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՐԱԿՈՒԹԻՆՆԵՐ

Կ. Պորեխի կրկին սկսվել է անհանգստութիւն տիրել: Փողոցներում զինեալ զինուորներ սկը-սեցին երեսու մեծ քանակութեամբ: Հաւատա-ցում են, որ հայոց նոր դատաւորութեան մի հետք են գտել, բայց դուռնութեան այդ միջոց-ները աւելի նրանում են բացատրվում, որ վախե-նում են մայրաքաղաքի մահմադական աղգաբնա-կութեան պատրաստվող ցոյցից յոճապ լիադր իշխան Մամբրուրաթի դէմ:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտարարում է, որ իր գիւմարտան մէջ 1897 թվի հոկտեմբերի 20-ին, ցերեկայ 12 ժամին առաւել է նշանակված կեդրոնացող խորհրդի շինելու համար Թիֆլիսի 10-րդ քաղաքամասում, Մի-խայովկայա փողոցի վրա, ջրվերակի տանիք մինչև Ապոնեհայա փողոցը, 50 սաժէն տարածու-թեամբ, 1200 ը. գումարի: Սակարկութիւն անել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանները վարչութեան շինարարական բաժնի մէջ, ամեն լի օր, ցերեկայ 9-ից մինչև 1 ժամը: (№ 122)

1—1

ПРЕДОСТЕРЕЖЕНИЕ.
ВЫСОКИЕ ДОСТОИНСТВА
НАШИХ ИЗОБРЕТЕНИЙ:
Цвѣтчаго о-де-колона,
Глицериновой пудры,
усовершенствов. Глицериноваго мыла
и парфюмеріи „Персидская сирень“
вызываютъ массу подражателей,
что и вынуждаетъ насъ просить
БНКА БРОКАРЪ И К^О
ВЪ МОСКВѢ
1864 г.

Նոյեմբերի 1-ից բացվում է
Խ Ո Ն Ա Ր Ա Ր Ա Վ Ա Ն
ԱՐՈՒՆԵՍԻ ԴԱՍԸՆՐԱՅ
ցանկացողները կարող են առաջաց գրվել Տեր-
Սարգսյանցի մագաղանում, Գվորջովայա փողոցի
վրա, 4-ից մինչև 7 ժամը երեկոյան: Նշանակե-
ալիս եմ ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ դասեր: Խոնարարական
արուեստի դասընթացը արժէ 20 ը., իսկ կար-
ու ձեռնը—10 ըուրի:
(№ 120) Տ. Շ. Եւանդուկեան 2—5
Մ. ԲԱՏԼԻԿՈՎ-ՆԱԿԱՆՍԻՎ
յատկապէս բժշկում է առողջանութեան հիւան-
դութիւններ, այն է կախող թրուտութիւն, թո-
թովախտութիւն և այլն: Թիֆլիսի Միքայէ-
լեան փողոց. Գլխաւոր-բժշկի մօտ, № 124:
(№ 119) 3—5

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C^{ie}
ՖՐԱՆՍԱՎԱՆ ՆԱԽԱԳԱՅՈՒԹԵԱՆ ԲՆԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱՍԿԵ ԵՒ ԲՆԱԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՅԻՅ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու չարա-
թը մի անգամ, սկսած յունիսի 25/6-ի չորեքշաբթիէն:
Եւ հակառակը՝ Բաթոնայից Մարսէն մանկով Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս: Միւսում է Բաթոն-
այից՝ չորեքշաբթի 15/27 հոկտեմբերի ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ չորեքշաբթի, հաւաքուած ՇԵՆՏ: Եւ այդպէս
չարտանակարար, երկու չարաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամի 4-ին ճաշից յետոյ:
Բաթոնայից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ արվում են սովորականից
պակաս գներով:
Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնները ստանալու համար
թող բարեհաճին դիմել ընկերութեան գործակառարներին:
ԲԱԹՈՒՄԻՍՄ—այ. Վիկտոր ԳԱՐՈՒՄ, Նարեքեմայա: ԹԻՖԼԻՍԻՍՄ—այ. Օ. Գ. Բարեկենդա-
նեանին, Սիտի փող. նախկին Արծրանու քարվանսարաւ: ԲԱԳՈՒՄ—այ. Ս. Գլխարեանին, Կոլիբեա-
նիսկայա հրապարակ: ՆՕՎՕՐՕՍԻՍՄ—այ. Միկիտի Շիւրեքորդերին: (№ 76) 20—20

ԽԱՂՈՂԻ ՄԱՍՈՒԼՆԵՐ,

ԽԱՂՈՂ, ՄԱՆՐԱՅՈՂ, ԿՈՒ ՀԱՆՈՂ, ԿՈՒՊԱՅԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ, ՇԵՆՏ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ
ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

Առաջադրու է

Ի ՆՈՒՆԵՐՆԵՐ

ԵԱՐԱԼՕՎԻ ԵՒ ԱԼԻԹԱՆՕՎԻ

Մ Ե Զ Ե Ն Ա Յ Ա Գ Ո Ր Տ Ո Ր Ա Ն Ը

Թիֆլիսում Ալեքսանդրեան փողոց, սեփական տուն:

(№ 102)

15—0

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ՏԱՍՆՎԵՅԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առեւտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առեւտրական կրթու-
թիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհոր-
հմուտ հաշուապահներ: Առեւտրական կուրսում են առաւելագոյն:
Առեւտրական առարկայք սրանք են՝ 1) Առեւտրական հետաւութիւն, 2) Առեւ-
տրական թուարանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկա-
յին), 4) Թուարանութիւն համընթաց վրա, 5) Առեւտրական լիցենզիութիւն, 6)
Առեւտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) Գեղարվեստութիւն, վատ ձեռքի
ուղղիւր:
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի
1-ից, ամենայն օր, առաւելագոյն 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյան 4-ից մինչև
8 ժամը, կուրսեր հիմնովի բնակարանում: Սօցիալիզմ, Ալեքսանդր ֆրիդմանովի
տանը, № 9, Սերգիևիվայա և Նազարովայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և
կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծովանովից: Բանկային
գրասենեակում և կուրսեր հիմնովի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում
են. Тифлисъ, С. П. Мануэляницъ.
(Ե. շ.) (№ 76) 20—25

ԿՏԱԻԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԹԻՖԼԻՍԻՍԻ

(Բաժնակի մասնաւոր)

ՓԱՌԱՆԳՈՒՅԻՆԵՐԻ Յ. ՉԻԹԱԽԵԱՆԻ

(Հիմնված է 1869 թ.)

ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

ԿՏԱԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ 15—30 ՎԵՐՇՕԿ ԼԱՅՆՈՒԹԵԱՄ
ԿՏԱԻ I ՏԵՍԱԿԻ 15—30 „ „ „
ԿՏԱԻ ՀԱՍՏ „ 12—30 „ „ „ (մասնաւոր պատուէրներով)

ԹԵԼ ԿՈՒԿՆԵՐՈՎ
ԹՈԿ ԲԱՄԲԱԿԻ ԹԵԼԻՅ 1/4—3/4 ՀԱՍՏՈՒԹԵԱՄ
ԹԵԼԻ ԾԱՅՐԵՐ (ԲԱԿԼԱ) ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ:

ԲԱՄԲԱԿ ՄԱՔՐԱՄ (ԲԱԿԱ) I ՏԵՍԱԿԻ
ԲԱՄԲԱԿ ՄԱՔՐԱՄ II „ „ „
ԲԱՄԲԱԿ ԹԵՐԵՐՈՎ I ՍՈՍՆԵՂՈՎ (մասնաւոր պատուէրներով)
ԲԱՄԲԱԿ ԹԵՐԵՐՈՎ II „ „ ՆԵՇՏՈՎ

Առաջարկում ենք պ.պ. փառապաններին և գործածողներին ուղարկել զարմանի մեր
գործարանում պատրաստվող կտաւի ամբողջական և ներկեր ընդունելու յատկութեան վրա և
չէ չիտիւր Ռուսաստանից եկած կտաւների հետ:
Կտաւի նմուշները և պրէյսկաւարանները ուղարկվում են ըստ առաջին պահանջման ձրիաբար:
Հասցէ՝ Тифлисъ, Главная контора фабрики. Уголь Нагорной и Сергеевской ул. собо-
д. телефоны конторы 266, а фабрики 24. (Ե. շ.) (№ 78) 27—50

ՉՕՆԱԵՐ ԵՒ ԵՆԿԵՐՈՒՄ ԵՒ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱԾԻԱՐՀԱՅՈՂԱԿ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՏՆԱՅԻՆ ԵՒ ԱՐՉԵՍԱԻՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ: Իրանից պարզութեամբ և տոկոսաւորութեամբ գերա-
զանց են մինչև այժմ գոյութիւն ունեցող բոլոր յայտնի գործարանների մեքենաներից, անձանց և
խիտ գիւրաբարձ. փառաւոր են չափաւոր գներով և ձեռնառու պայմաններով:
Մ Ե Ո Վ Ն Ե Ր Կ Ա Ս Ց Ա Ց Ո Ւ Ց Ի Չ Կ Ո Վ Կ Ա Ս Ի
Ն. ԻՍՐԱԵԼԻԱՆԵՐ ԵՒ ԲՆԱԿ.
(№ 115) (Ե. շ.) Գլխովիակի պրոսպեկտ, «Դանիա» հիւրանոցի տակ № 12: 6—10

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԳԼԻՆ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1897

Պ Ա Հ Ա Ն Ձ Ք	Թիֆլիսում	Բաժնիներում	Ընդամենը	Պ Ա Ր Տ Ք	Թիֆլիսում	Բաժնիներում	Ընդամենը
1. Գրամարկ (առձեռն լիցենզիա)	168,297—59	347,620—11	515,917—70	1. Հիմնական գրամարկ (10,000 բաժնե- տոմսեր, à 200 ըուր)	2,000,000 —	—	2,000,000 —
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում	271,285—06	513,200 —	784,485—06	2. Պահաւոր գրամարկ	1,000,000 —	—	1,000,000 —
3. Զեղծ. (Disconto) մուրհ. երկու տարաւորութ.	4,186,969—56	2,374,368—61	6,561,338 17	3. Առանձին մասնաւոր գրամարկ	14,693 80	—	14,693—80
4. Զեղծ. մուրհ. մի տար. ապահ. տոկոս. լից.	226,065—03	6,000 —	232,065—03	4. Գրամարկ չիջուց. անչարժ կարածներ.	—	3,768—78	3,768—78
5. Զեղծումն տոկոսաւոր լից., կարծն. և այլն	50,503—60	27,982—41	78,486—01	5. Գրամարկն աւանդների	—	—	—
6. Փոխաւորութիւն գրամարկով	—	—	—	ա) Պայմանաւորութիւն	4,991,138—18	2,870,030—25	7,861,168—43
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաւոր լից. երկ.	1,087,207—56	840,015—54	1,927,223—10	բ) Գլխաւոր	198,194—28	157,866 —	356,060—28
բ) Պետ. և արժ.	394,637 —	56,215 —	450,852 —	գ) Ընթացիկ հաշիւով հաւաքակ	955,330—19	1,958,396—30	2,913,726—49
գ) Ապրանքների	4,150 —	1,071,771—32	1,075,921—32	դ) Չիջուց. պայմանաւոր	—	101,642—24	101,642—24
դ) Ոսկու և արծաթի	—	697—77	697—77	6. Թղթակցներ	—	—	—
7. Բանկի պատկանեալ տոկոսաւոր լից. երկ.	2,058,863—18	98,424—63	2,157,287—81	ա) Նոյա հաշիւը (Loro)	14,158,807—04	—	14,158,807—04
8. Ոսկի և արծաթաւորների փոխանակաւոր.	340,097—90	156,824—72	496,922—62	բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	21,019,510—13	—	21,019,510—13
9. Տոկոսաւոր լից. երկ. պահաւոր գրամարկով.	—	—	—	7. Բաժնիների հաշիւը կենտրոնական վարչու- թեան հետ	—	1,588,377—50	1,588,377—50
10. Թղթակցներ	—	—	—	8. Կենտրոնական վարչութեան հաշիւը բա- ժնիների հետ	1,420,204—40	—	1,420,204—40
ա) Նոյա հաշիւը (Loro)	14,356,498—56	—	14,356,498—56	Բանկի բաժնատոմսերի անվճար կարծն- ների բաշիւը	5,150—40	—	5,150—40
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	21,141,629—54	—	21,141,629—54	9. Զբ. վճարուած տոկոսների աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողու- թեանց	112,518—78	89,034—73	201,553—49
11. Բաժնիների հաշիւը կենտրոնական վար- չութեան հետ	1,652,476—34	—	1,652,476—34	10. Ստացուած տոկոսների և յանձնարարա- կանների	177,292—02	176,397—63	353,689—65
12. Պայմանաւորութեան անցուցած փոխաւորութեան.	—	1,391,922—95	1,391,922—95	11. Փոխանցիկ գրամարկ	74,641—21	73,243—89	147,885—10
13. Բողոքված մուրհակներ	27,735 —	26,245 —	53,980 —	12. Արդիւնք 1896 թ.	—	—	—
14. Ընթացիկ ծախսեր	23,310 —	354—70	23,664 70	Բ. Ա.	46,127,480—41	7,018,757—32	53,146,237—73
15. Կահարաւոր և սկզբնական ծախսեր	56,090—57	42,518—50	98,609—07				
16. Կահարաւոր և սկզբնական ծախսեր	2,836—84	6,687—24	9,524—08				
17. Յետ տուցութեւր ծախսեր	32,077—08	7,061 —	39,138—08				
18. Գնումն և վաճառ. արժ. լից. ըստ յանձնար.	46,750 —	—	46,750 —				
19. Անչարժ կարածներ	—	50,777—82	50,777 82				
Բ. Ա.	46,127,480—41	7,018,757—32	53,146,237—73				